

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancto Mattheo cxxxv

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

sui iniuriam vindicaret. gladiū in latus suū fixit. et xpi martirē fecit. Quē iudex p mercede veste serica induit. et torque aurea circūdedit. Sz egre diens a leone arripit. et ab eo penitus deuoratur. Unde sui eū diuti' pqrētes vir pauca ei' ossa cū veste serica et torque aurea repperit. Pūsc' quoq; iudex seipm comedens mortu' est inuērus. Sancta aut eufemia in calcedonia cū honore sepulta est. Meritis cui' oēs iudei et gentiles calcedonie in xpm crediderūt. Passa est aut circa annos dñi cclxx. **A**mbrosi' de hac virgine in pfatione sic ait. Virgo almagriūpatrix eufemia. v̄ginitatis retinēs mitram. passionis meruit vestiri corona. Cui' p̄cibus hostis inimicus euincitur. p̄scus ad uersarius supatur. a fornicis igne virgo sospes eripitur duri lapides in pulcre p̄uertur. fere mansuescūt collaq; submitūt atq; oīa penaz sup plicia eius orōne supantur. Nouissime gladij mucrone confossa. carnea relinquēs claustra. celesti choro iungitur leta. Desacra virgo tibi dñe ecclesiā tuā p̄medet. hec p nobis peccatorib' interpellat. hec etiā vota nra vt virgo vernula illibata tibi prester.

De sancto lamberto. cxxxiiii. **A**

Lambert' nobil' genere sz nobilior sanctitate vite. et a primeuo etatis sue lris eruditus adeo p sui s̄citate ab oibus amabat. vt p' theodardū mgm suū trecēsis ecclie in ep̄m meruit pmoueri. Quē childeric' rex plimū diligebat. et p oibus ep̄is carū sp̄ hēbat. Sed cre-

scente inuidoz malicia eū sine causa impij expellentes honore debito priuauerūt. et feramundū in ei' cathedra statuerūt. At lambert' monasteriuz ingressus p. vii. annos ibidē optime p̄uersat' est. Quadā v̄o nocte ad orōnez surgēs in paumēto p ignorantia sonū fecit. Quod audiēs abbas dixit. Quisq; hūc fecit sonū stari vadat ad crucē. Tūc lambert' illico nudis pedib' in alicio ad crucē cucurrit ibiq; tādū et in niue et gelu ac glacie fix' stetit donec fr̄b' post martinus se calefacētib' abbas eū deesse p̄gnouit. et audiēs a quodā fr̄e q' ille esset q' ad crucē iuisset. eū introduci fecit. et ab eo cū mōachis veniā postulauit. Ille v̄o nō solus cleinter indulgit sz et de bono pacētie eis sublimiter p̄dicauit. Post. vii. ānos feramūduz expulsus est. et sc̄tus lābert' iubēte pipino ad sedē ppriaz est reduct'. Cū aut sicut p' v̄o et exēplo polleret. insurgētes in eū duo maligni eū grauiter insectare ceperūt. Quos amici p̄ntificis eos sicut meruerāt occiderūt. Eo tpe lābert' pipinū de quadā meretrice quā tenebat plimūz increpauit. Dodo aut p̄sanguine' eoz q' occasi fuerāt. et fr̄ ipsi meretricis dōstic' aule regie. p̄gregato exercitu domū ep̄i circūquaq; obfedit. volens occasoz necē in s̄cū vindicare lambertū. At cū puer lamb. in orōe posito nūciat' ille p̄suis in dño vt eos expugnet mucronē arripuit. Sz ad se rediēs gladiū de manu picit meli' iudicās vt p̄sistēdo et moriēdo vinceret q' vt sacratas man' de impioz sanguine maclaret. Tūc vir dei suos admonuit. vt peccata sua p̄fiterētur. et mortē patiēter sustinerēt. Statimq; impij irruētes sanctū in orōne lambertū p̄stratū pemerūt. Circa ānos dñi. dclxx. Quibus discedētib' quidā ex ei' famul' euadētes eoz' eius occulte ad cathedrale eccliam nauigio p̄duxerunt et cū multa ciuitatis mesticia sepulture dederūt.

De sancto mattheo xxxv

Mattheus binomi' exiit. sz mattheus et leuis. Matthe' aut interpretat donū festinationis. vl' donator' filij. Uel dicit matthe' a magn' et theos: qd est deus quasi magn' deo. vl' a man' et theos quasi man' dei. fuit ei donū festinationis p̄ festinā p̄uersionē. donator' filij p̄ salubri' p̄dicationē. magn' deo p̄ vite p̄fectionē. man' deus dei p̄ euāgelij p̄scriptionē. Leui interpretatur assumpt' vl' applicatus sine addit' aut apposit'. fuit em̄ assumpt' ab exactione vectigaliū. applicat' nūcro ap̄loz. additus p̄sortio euāgelistaz. et appositus cathalogo martirū.

De sancto

Mattheo

Mattheus ap[osto]l[us] in ethiopia p[ro]dicans in ciuitate que d[icitu]r nadabar duos magos noie sarocen et arparaxat cepit q[ui] ita hoies suis artib[us] dem[on]strabat vt quoscunq[ue] vell[et] m[em]br[is] offitio et sanitate priuare viderent. Qui in tanta superb[ia] erup[er]unt vt se quasi deos ab hoib[us] faceret adorari. Matthe[us] aut[em] ap[osto]l[us] p[ro]dicat[us] ciuitate ingressus et apud eunuch[um] cadacis regine que philipp[us] baptizauerat hospitat[us]. ita magor[um] p[ro]stigia detegit: q[uo]d q[ui]d ipsi faciebant hoib[us] in p[ro]nitia: hoc ipse p[ro]teret in salutem. Eunuch[us] aut[em] sanctu[m] mattheu[m] interrogat[us] quod tot linguas loq[ue]ret[ur] et intelligeret. exposuit ei matthe[us] q[uo]d sp[iritu] sancto descende[n]te oim[ne] linguaz sciam recepisset: vt sicut illi q[ui] p[ro]supbiam turrim vsq[ue] in celu[m] edificare volebat: p[ro]fusio[n]e linguaz ab edificatio[n]e cessauit: sic apl[us] p[ro] oim[ne] linguaz sciam turrim no[n] de lapidib[us] s[ed] de vtutibus p[ro]struat[ur] p[ro] qua[m] o[mn]es q[ui] crediderint in celu[m] ascendat. Tu[m] venit q[ui] dicit[ur] magos illos cu[m] duob[us] aduenisse draconib[us] q[ui] igne sulphureu[m] ex ore et narib[us] euo[m] m[em]bra cunctos hoies occideret. Ap[osto]l[us] aut[em] signo crucis se muniens ad eos secure exiuit. Quem mox vt dracones vident an[im] ei[us] pedes p[ro]strant[ur] dormiunt. Diuit[us] magis. Ubi est ars v[est]ra? Excitate eos si potestis. Ego aut[em] nisi d[omi]n[u]m rogassem q[uo]d in me cogitaueratis inferre in vos p[ro]p[ri]u[m] reuocasset. Cum aut[em] p[ro]p[ri]u[m] uenisset. in noie ihesu draconib[us] vt abiret p[re]cepit. et nullu[m] ledetes p[ro]p[ri]u[m] abiecit. Cepit quoq[ue] p[ro]p[ri]o de gl[ori]a paradisi terrestris magnu[m] sermonem cōterere asserens ip[s]u[m] oib[us] mō[n]ibus eminere et p[ro]xi-

mum celo esse. spinas vel tribulos ibi no[n] esse. lilia v[el] rosas ibi no[n] marcescere. senectute[m] ibi no[n] euenire s[ed] hoies ibi iuuenē sp[iritu] manere angeloz organa ibidem sonare. aues vocatas p[ro]tinuo obedire. De hoc aut[em] paradiso terrestris dixit hoiem eiectu[m] esse: s[ed] per xpi[n]i natiuitate[m] in paradisu[m] celeste[m] reuocatu[m] fuisse. Et cu[m] hoc p[ro]p[ri]o loqueret[ur] ecce subito tu[m]ultus exortus est: in quo regis filius mortu[us] plangebatur. Que[m] cum magi suscitare no[n] possent suadebant regi q[uo]d in deoz consortium raptus fuisset. et ideo simulacru[m] et templu[m] sibi p[ro]strui oporteret. Predictus aut[em] eunuch[us] magos custodire faciens apl[us]m aduocauit. Qui orō[n]e fusca cu[m] p[ro]p[ri]u[m] suscitauit. Qua[m] p[ro]p[ter] rex noie egipp[us] hoc viso p[ro]nuer[us] suas puicias misit dicens. Venite et videte deu[m] in effigie hominis latentem. Uenerunt igit[ur] cu[m] coronis aureis. et diuersis sacrificioz generib[us] volentes sacrificare ei. Quos matthe[us] cōpescuit dicens. Uir quid facitis. Ego deus no[n] sum sed seru[us] d[omi]ni ihesu xpi. Illi igit[ur] de auro et argēto q[uo]d sibi attulerat ipso iubente eccl[esi]am magna[m] fabricauerunt qua[m] intra xxx. dieru[m] spaciū p[ro]summauerunt. In qua[m] ap[osto]l[us] xxxiiij. annis sedit et totu[m] egip[us] ad fidē p[ro]uertit. Rex aut[em] egipp[us] cu[m] vxore sua et o[mn]i p[ro]p[ri]o baptizatus est. Ephigenia quoq[ue] filia regis ap[osto]l[us] deo dicata p[ro]p[ri]a q[ui] cc. virginib[us] p[re]fecit. **B** Post hoc birtac[us] regi successit. et virginē predicta[m] cupiscēs dimidiu[m] regni sui ap[osto]l[us] p[ro]misit si ea in piugiū suū sibi faceret p[ro]sentire. Tu[m] ap[osto]l[us] ait vt iuxta more[m] p[re]decessoris die d[omi]nica ad eccl[esi]am p[ro]ueniret et p[ro]nte ephigenia cum ceteris virginib[us] q[ui] bona sint iusta piugia audiret. Quod rex cum gaudio festinavit putās q[uo]d ephigenie vellet piugiū suadere. Matthe[us] igit[ur] virginib[us] et omni p[ro]p[ri]o p[ro]gregatis de bono matrimonio diu locut[us]. a rege plurimū est laudat[us] credens q[uo]d hoc deo diceret vt v[ir]ginis animū ad m[ati]moniu[m] p[ro]uocaret. Deinde imp[er]ator silēcio sermonē repetit dicens. Eū ergo bonū sit matrimoniu[m] si saluo federe teneat. b[e]n[e] scitis astates q[ui] si regis sponsam aliq[ui]s seruo[rum] vsurpare p[ro]sumeret. non solū regis offensam s[ed] morte[m] insup[er] mereret. no[n] q[uo]d vxorē duxisset p[ro]batur sed q[uo]d sponsas d[omi]ni sui accipiens ei[us] matrimoniu[m] violasse p[ro]uincit. Itaq[ue] et tu rex scis ephigenia[m] regis eter[n]i sponsas effectā. et sacro velamine p[ro]secratā quō poteris sponsam potētioris te tollere et tuo m[ati]monio cōpularē? Quo audito rex p[ro] ira infamēs furibūdus abscessit. Ap[osto]l[us] aut[em] intrepidus et p[ro]stans o[mn]es ad patientiā et p[ro]statiā p[ro]fortauit. et ephigenia[m] corā se ex timore p[ro]stratā cu[m] ceteris virginib[us] benedixit. Post missaz

autem solennia rex spiculatorē misit qui iuxta al-
tare mattheū stantē et expāsis manib⁹ in celū orā-
tem misso a tergo gladio interfecit et martirē fe-
cit. Quōd pp̄s audiēs ad palaciū regis oīa incensu-
rus pp̄bat. Sed a p̄biteris et dyaconib⁹ vix de-
fēti apli martiriū cū gaudio celebrauerūt. Rex vō
cū nec p̄ martīdas ad eā dircas. nec p̄ magos ephi-
geniā posset aliquaten⁹ immurare. totā ei⁹ domū
igne copioso vallauit vt ip̄as cū ceteris virginib⁹
p̄remaret. Ap̄lus aut̄ eisdē apparēs omnē ignē
ab eaz domo excussit. Qui erūpens regis pala-
ciū inuasit. et solo rege euādente vix cū vnico filio
cūcta p̄sumpsit. Statimq; fili⁹ arreptus a demo-
nio patris crimina p̄fiterēs ad sepulcrū apli prope-
rauit. Pater vero turpissim⁹ leprosus effect⁹. cū
curari nō poss. manu pp̄ria gladio se pemit. Po-
pul⁹ aut̄ frēm ephigenie ab ap̄lo baptisatū regem
p̄stituit. Qui p̄ānos. lxx. regnauit. et filiū suū sibi
substituēs xp̄ianū cultū magnifice ap̄liauit. et totā
ethiopic p̄uincia eccl̄is xp̄i repleuit. Zaroes aut̄
et arphaxat ab ea die qua regis filiū ap̄ls suscita-
uit in perfidē fugerūt. Sed simon et iudas ibidem
eos vicerūt. **N**otandū q; in brō mattheo
quatuor p̄ncipalr p̄siderātur. Primū est obedi-
entia velocitas: q; mox vt xp̄s eū vocauit: p̄tinuo
teloneū reliquit. nec dñs suos timēs rōnes ve-
ctigaliū imp̄fectas reliquit. et xp̄o p̄fecte adbesit.
P̄o hac velocitate obediētie quidā occasione er-
roris sibi assumpserūt. sicut recitat hiero. in origi-
nali sup̄ p̄dicatū locū dicēs. Arguit in hoc loco por-
phirius et iulianus august⁹ vel impericiā historici
mentieris vel stultitiā eoz q; statim secuti sunt sal-
uatorē: quasi irrōnabilyr quē liber vocantē hoīem
sint secuti. cū tāte virtutes tātaq; signa p̄cesserint
que ap̄los anteq; crederēt vidisse nō dubium est.
Certe fulgor: ipse et maiestas diuinitatis occulta
que etiā in hūana facie relucebat ex primo ad se
videntes trahere poterat aspectu. Si em̄ in ma-
gnere lapide hec esse virt⁹ dicat: vt anulos et festu-
cas sibi copulet: quantomagis dñs oīm creaturaz
ad se poterat trahere quos volebat. Hec hiero.
Secundum est ei⁹ largitas siue liberalitas: q;e
statim fecit ei p̄uuiū magnū in domo sua. Quōd q;
dem p̄uuiū nō tm̄ fuit magnū ex rōne laute p̄e-
parationis s; etiā fuit magnū primo rōne voti. q;e
cū magno affectu et desiderio ip̄um recepit. Secūdo
rōne mysterij. q;e fuit indicatiuū magni mysterij.
Quōd mysterij exponit glo. sup̄ lucā dicēs. Qui do-
micilio xp̄m recipit interno. maximis exuberatiū
pascit delectationib⁹ voluptatū. Tercio rōne docu-

mentoz. q; ibi magna documenta exhibuit sicut
miscōias volo et nō sacrificiū. et nō egēt q̄sani sunt
medico et. Quarto rōne inuitatorū. q; magni di-
scubētes etiā inuitati fuerūt. s; xp̄s et discipuli ei⁹.
Terciuū ei⁹ hūilitas q; appuit in duob⁹. P̄o in
hoc q; se publicanū manifestauit. Ceteri euāgeli-
ste vt dicit glo. verecūdie cā et euangeliste honore
nomen vulgatū nō ponūt. Ipse scdm̄ qd̄ scriptus
est iustus in p̄imis accusator: est sui mattheū se et
publicanū nominat: vt ostēdat nullū p̄uersus debe-
re de salute diffidere. cū ap̄ls et euāgelista de pub-
licano rep̄ere sit fact⁹. Secūdo in hoc q; ad suas ui-
urias patiens fuit. Quā em̄ p̄bei murmurabant q;
xp̄s ad hoīem peccatorē diuertisset. potuisset eis
mattheū r̄ndisse ac dixisse. Vos potius miseri ac
peccatores estis q; vos iustos arbitrātes medicus
refugitis. Ego aut̄ iam pctōr: dici non valeo q; ad
medicū salutis p̄fugio. et eidē vuln⁹ meū nō absco-
do. **Q**uartū est euāgelij ipsi⁹ in eccl̄ia ma-
gna solēntas. Eius em̄ euāgelij p̄ ceteris euāge-
lijis magis in eccl̄ia frequentat: sicut et psalmi da-
uid. et epl̄e pauli p̄ ceteris scripturis amplī in ec-
clesia recitātur. Cui⁹ hec est ratio: qm̄ teste iaco-
bo tria sunt genera pctōz. s; pctm̄ sup̄bie. luxurie
et auaritiē. Pctō sup̄bie peccauit saul⁹ a saule sup̄-
bissimo rege dicit: q; eccl̄iam supra modū p̄secut⁹
est. Pctō luxurie peccauit dauid. q; et adulteriū cō-
misit. et p̄pter ip̄m adulteriū fidelissimū militem
vriā occidit. Pctō auaritiē peccauit matthe⁹: q; p̄
auariciā lucris turpib⁹ inhiabat. fuit em̄ telonea-
rius. Est aut̄ teloneū. vt dicit yfido. locus in portu
maris: vbi merces nauū et nauaraz. emolumenta
reddūtur. Telos aut̄ grece. vt dicit beda. latine
dicit vectigal. Licet igit̄ isti pctōres extiterint: eoz
tm̄ p̄nā adeo placuit vt non solū dñs eoz culpis
ignosceret sed etiā in eis dona sua multiplici⁹ cu-
mularēt. Nam seuissimū persecutorē fecit fidelissi-
mū p̄dicatorē. adulteriū et homicidā fecit pp̄ham
et psalmistā. lucris inbiantē et cupidū fecit ap̄lm̄ et
euāgelistā. Ideo igit̄ hoz triū dicta nobis tā fre-
quētius recitant. vt null⁹ q; p̄uerti voluerit despe-
ret de venia. qm̄ tātos in culpa tales p̄spicit. fuisse
in gr̄a. **N**otandū insup̄ q; scdm̄ beātū ambro-
circa p̄uersionē beati matthei quedā ex p̄te medi-
ci. quedā ex p̄te infirmi sanati. quedā ex p̄te modi
sanandi p̄siderātur. In medico tria fuerūt. s; sa-
pientia qua radicē morbi cognouit. bonitas qua
medicamēta adhibuit. potētia qua ip̄m tā subito
mutare potuit. De his tribus sic idem dicit am-
bro. in gl̄ona ipsius matthei. Dic potest auferre

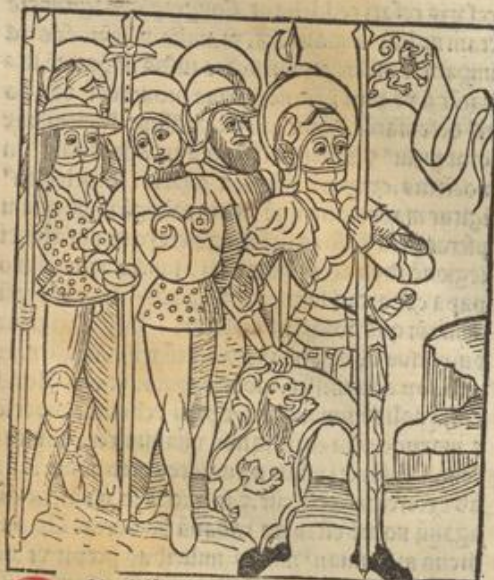
De sancto

Mauricio.

cordis mei dolorem et anime pallorem qui nouit occulta. Et hoc quantum ad primum. Inueni medicum qui in celis habitat et in terris spargit medicamenta. Hoc quantum ad secundum. Dicit potest solus sanare vulnera mea qui nescit sua. Hoc quantum ad tertium. In ipso autem infirmo sanato secundum quod dicitur ambrosius ostendit. Ipse namque morbum perfecte exiit. curanti gratis extitit. et in sanitate recepta semper mundum se seruauit. Unde ait. Sequebatur mattheus iam letus et alacer et exultabat dicens. Jam non publicanum gero. iam non porto leui. Exiit leui postquam christum induit. Et hoc quo ad primum. O dno genus meum. fugio vitam meam. solum te sequor dno iesu: qui sanas vulnera mea. Hoc quo ad secundum. Quis est qui me separar a charitate dei que in me est tribulatio an angustia an fames? Hoc quo ad tertium. Modus autem sanandi secundum beatum ambrosium triplex fuit. Primo enim christus ipsum uinculis ligauit. Secundo cauterium ipsum impressit. Tertio omnem putredinem emundauit. Unde ait ambrosius loquens in persona matthei. Ligatus sum fidei clauis et bonis cõpedibus charitatis. Aufer iesu meorum putredines peccatorum dum habes uinculis charitatis ligatus. Secundo quodcumque inuenieris uiciosum. Hoc quantum ad primum. Omne mandatum tuum sicut cauterium impressum tenebo. et si uideri cauterium mandatum tuum putrefacta carnis exurit. ne ad uirum serpet contagio. Et si mordet me dicamentum tuum ucleris tollit uiciu. Quantum ad secundum. Ueni cito dno incidens occultas et latentes varias passiones. Aperi cito uulnus: ne noxi serpat humor. emunda omne quod fetidum est pegrino lauacro. Hoc quantum ad tertium. Eius autem euangelium anno dno. d. quod manibus suis scripsit ratum ossibus beati barnabe repertum est. Quod quidam euangelium beati barnabe secum ferebat. et super infirmos illud ponens. omnes tam fide barnabe quam merito matthei continuo liberabat.

De sancto mauricio. cxxxvi. A

Mauricius dicitur a mari et cis quod dicitur uomens uel durus et uis quod interpretatur consiliator: uel festinans. Uel dicitur a mauro quod secundum ysidorum grece dicitur nigrum. Ipse namque habuit amaritudinem pro incolatu miserie et dilatione patrie. fuit uomens per superfluum abiectionem. durus et firmus per tormentorum propeffionem. consiliator: per comilitonum exhortationem. festinans per feruorem et bonorum operum multiplicationem. niger per sui desperationem. Huius passionem scripsit et compilauit beatus eucharis lugdunensis archiepiscopus.

Mauricius in sacratissima legione que thebea dicitur: dux extitisse prohibet. Dicitur autem sunt thebei a ciuitate sua que thebea nuncupata est. Est autem ipsa regio in partibus orientis ultra fines arabie habitabilis opibus. fructibus fertilis. arboribus delectabilis. habitatores uero illius regionis dicuntur esse magni corporibus. armis strenui. in bello fortissimi. callidi ingenio. sapia locupletissimi. Ipsa autem ciuitas centum portas habuit. et super Nilum fluum qui de paradiso egreditur et gion dicitur sita fuit. De qua dicitur Ecce uerum thebea centum iacet obruta portis. His iacobus frater dno uerbum salutis predicauit: et fides christi perfecte eos docuit. Dioclecianus autem et maximianus qui ceperunt anno dno. cclxxvij. uolentes fidem christi penitus extirpare. tales epulas pro eis puincias in quibus christiani morabantur transmiserunt. Si aliquid determinari oporteret aut sciri. et totus mundus ex una parte congregatus esset. et sola roma ex alia parte consisteret. mundus totus uictus sugeret. et sola roma in culmine scientie remaneret. Cur ergo uos parua plebecula eius preceptis resistitis. et contra ipsi statuta tam stolidè supbitis? Aut igitur deorum immortalium fidem suscipite. aut immutabilis de uobis sententia proferret damnationis. Christiani autem homines istas suscipientes. nuncios omnes uacuos remiserunt. Tunc dioclecianus et maximianus in ira commoti: pro eis puincias miserunt ut omnes bellicis armis apti ad romam ueniret. et rebelles romano imperio si biugarerent. Iste autem augustorum ad populum thebeorum delate sunt. Qui populus secundum dei preceptum que dei erant deo. et que erant